

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriju bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Datum: 27. april 2010.

Izveštaj predsjednika o konferenciji Procjena nasljeđa MKSJ

SADRŽAJ

I. REZIME KLJUČNIH ZAKLJUČAKA SA KONFERENCIJE O NASLJEĐU.....	
II. STRATEŠKE ODREDNICE	4
III. KORACI PREDUZETI NAKON KONFERENCIJE O NASLJEĐU	
A. KONFERENCIJA O GLOBALNOM NASLJEĐU MEĐUNARODNOG SUDA PLANIRANA ZA 2011.....	5
B. INICIJATIVE VEZANE ZA KOSOVO	5
C. PREDLOG SARADNJE PODNIJET UNDP-U.....	5
D. INICIJATIVA O REGIONALNOJ SAVJETODAVNOJ GRUPI O INFORMATIVNIM CENTRIMA MKSJ.....	6
E. RAZVOJ NOVE VRSTE PRIJEDLOGA O NASLJEĐU	
F. VOĐENJE AKTIVNOSTI GRAĐENJA KAPACITETA UZ PODRŠKU NACIONALNIH SISTEMA	6
G. INTENZIVIRANJE UČEŠĆA VIJEĆA U "OUTREACH" AKTIVNOSTIMA USMJERENIM KA OMLADINI.....	7

I. REZIME KLJUČNIH ZAKLJUČAKA SA KONFERENCIJE O NASLJEĐU

1. Dana 23-24. februara 2010. godine, Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: MKSJ, Međunarodni sud) organizovao je međunarodnu konferenciju pod nazivom "Procjena nasljeđa MKSJ", u Hagu, Nizozemska, na kojoj se okupilo više od 350 učesnika iz međunarodne zajednice, kao i država bivše Jugoslavije, kako bi razmotrili aspekte nasljeđa Međunarodnog suda, posebno u regionu bivše Jugoslavije. Taj događaj je bio izuzetno uspješan jer je spojio visoke predstavnike država, agencija UN-a, međunarodnih organizacija, analitičkih instituta i akademske građane, kao i istaknute pojedince iz vlada, sudstva i civilnog društva sa područja bivše Jugoslavije. Međunarodni sud je zahvalan suorganizatorima i sponzorima konferencije – Projektu za ljudska prava "Sanela Diana Jenkins" pri Pravnom fakultetu Kalifornijskog univerziteta u Los Angelesu (UCLA) i vladama Nizozemske, Švicarske i Finske – koji su omogućili da se ovaj događaj ostvari.

2. Konferencija je pružila jedinstvenu priliku stručnjacima u panelima i učesnicima iz publike da razmjene gledišta o nasljeđu Međunarodnog suda i identifikuju načine na koje će se obezbijediti dugotrajan pozitivan uticaj rada Međunarodnog suda. Pripadnici međunarodne zajednice su imali priliku da čuju mišljenja ključnih zvaničnika, kao i predstavnika žrtava iz regiona o značaju nasljeđa Međunarodnog suda. Konferencija je dala dalje smjernice za razvoj strategije nasljeđa Međunarodnog suda i mogućnost da Međunarodni sud izgradi nove veze sa nekoliko novih partnerskih organizacija i donatora.

3. Diskusija tokom Konferencije podvukla je da podrška međunarodne zajednice kapacitetima nacionalnih pravosudnih sistema da krivično gone ratne zločine mora da bude zasnovana na potrebama domaćih aktera i konstruisana na način koji je za njih prihvatljiv. Nedovoljna koordinacija međunarodnih agencija je naglašena kao problem koji se ponavlja prilikom izgradnje kapaciteta i povezanih aktivnosti. Mada su nacionalni pravosudni sistemi ostvarili ogroman napredak u krivičnom gonjenju predmeta ratnih zločina, grupe žrtava i dalje nemaju povjerenje u nacionalne pravosudne sisteme i prisustvo međunarodnih sudija u Sudu Bosne i Hercegovine u Sarajevu se još uvijek smatra nužnim. Međutim, žrtve iz Republike Srpske nisu uvjerene da Državni sud u dovoljnoj mjeri razmatra zločine počinjene nad njima i još uvijek čekaju izdavanje optužnica. Izostanak kompenzacije za počinjena nedjela je opšti razlog frustracije među žrtvama.

4. Diskusija na Konferenciji je jasno ukazala na to da rješenja nametnuta spolja ne mogu da obezbijede održive rezultate u regionu. Postignuta je opšta saglasnost s tim da je MKSJ napravio veliki doprinos ostvarenju pravde među pogođenim narodima u bivšoj Jugoslaviji, ali još nije došlo do pomirenja među zajednicama i to je nešto što se ne može postići samo putem Međunarodnog suda. Kao ključni činioци za provođenje procesa pomirenja identifikovani su politički rukovodioci, civilno društvo i sredstva informisanja. Međutim, izgledi da politički rukovodioci u regionu budu spremni da provedu međunacionalno pomirenje bili su veoma pesimistični.

5. Udruženja civilnog društva su pozvala MKSJ da ojača veze s njima i da sa nevladinim organizacijama vrši koordinaciju u vezi s projektima koji se možda preklapaju s njihovim aktivnostima. Međunarodnom sudu je preporučeno da svoje "outreach" aktivnosti koncentriše na mlade ljude u tim zajednicama. Međunarodnom sudu je takođe preporučeno da intenzivira komunikaciju sa sredstvima informisanja pošto ona igraju ključnu ulogu prilikom informiranja javnosti i uticanja na javno mnjenje.

6. Organizacije žrtava su izrazile zabrinutost u vezi s uticajem koji zatvaranje Međunarodnog suda ima na region i smatraju da bi se trebalo oduprijeti zatvaranju Međunarodnog suda prije hapšenja preostalih bjegunaca. Tokom Konferencije, objašnjen je rezidualni mehanizam, uključujući njegov kapacitet da se bavi otvorenim pitanjima, uključujući suđenja preostalim bjeguncima i kako bi lociranje u zajedničkim arhivama olakšalo zadatke rezidualnog mehanizma.

7. Bošnjačke organizacije žrtava i neki zvaničnici iz Bosne i Hercegovine, uključujući gradonačelnika Sarajeva, izrazili su snažnu želju da se arhiva Međunarodnog suda locira u Sarajevu ili Srebrenici, navodeći moralnu osnovu za preuzimanje arhive, na osnovu toga što je njihova zemlja bila mjesto najvećeg broja zločina izvršenih tokom sukoba. Predstavnici iz Srbije i Hrvatske su se snažno suprotstavili tome da arhiva bude smještena bilo gdje u regionu, izražavajući bojazan za njenu bezbjednost, pristup arhivi i zloupotrebu materijala u političke svrhe. Mada postoji interes svih država bivše Jugoslavije da dobiju kopije dosjea Međunarodnog suda, bilo je različitih mišljenja u vezi s tim da li Ujedinjene nacije treba da budu zadužene za te kopije i u kakvim institucijama bi one trebalo da budu smještene. Izraženo je jasno suprotstavljanje bilo kakvom rješenju koje bi bilo viđeno kao nametnuto od strane međunarodne zajednice..

8. Izražena je snažna potreba za efikasan pristup ključnim materijalima iz sudskih postupaka Međunarodnog suda kao što su transkripti na lokalnim jezicima. U tom smislu podržan je projekat Međunarodnog suda za prijevod transkripata na bosanski/hrvatski/srpski (b/h/s). Tokom

Konferencije, više puta je podvučena potreba pristupa dosjeima Međunarodnog suda kao ključna potreba za različite interesne grupe kao što su organizacije žrtava, pravosudni zvaničnici, historičari i drugi akademski istraživači.

9. Dosjei Međunarodnog suda imali bi važnu ulogu u vezi sa regionalnom komisijom za utvrđivanje istine, za čije se stvaranje zalaže velika koalicija organizacija civilnog društva. Takva komisija bi pomogla državama da dođu do zajedničkih historijskih zapisa o sukobu, što se smatra preduslovom za napredak u procesu pomirenja.

10. Učesnici Konferencije primili su na znanje značaj pravnog nasljeđa Međunarodnog suda i njegov doprinos globalnom razvoju međunarodne krivične pravde, mada to nije bila centralna tema Konferencije. Kao rezultat Konferencije, formulisano je nekoliko konkretnih prijedloga vezanih za globalno nasljeđe Međunarodnog suda.

II. STRATEŠKE ODREDNICE

11. Kada je riječ o nasljeđu Međunarodnog suda, mogu se formulirati sljedeće strateške odrednice:

- (i) Fundamentalna osnova nasljeđa Međunarodnog suda je njegova osnovna djelatnost, tj. suđenja i presude. Pravilno zaključenje mandata Međunarodnog suda, održavanje visokog nivoa sudskog rada do kraja posljednjeg postupka i stvaranje vjerodostojnog rezidualnog mehanizma su *sine qua non* za pozitivno dugoročno nasljeđe MKSJ.
- (ii) Efikasan dugoročan pristup dosjeima Međunarodnog suda je kamen temeljac nasljeđa. Jedna od ključnih aktivnosti vezanih za nasljeđe je obezbjeđivanje dostupnosti osnovnih spisa na jezicima pogodjenih zajednica i u formi koja je razumljiva široj javnosti. Obezbeđivanje metoda pristupa u regionu, kao što su informativni centri, predstavlja blisko povezani cilj. Pristupačnost spisa će omogućiti da oni sa širokim spektrom interesa koriste nasljeđe Međunarodnog suda na osnovu sopstvenih potreba.
- (iii) Države bivše Jugoslavije se moraju podstaknuti da preuzmu odgovornost za proces nacionalnog pomirenja i za suzbijanje nekažnjenosti ratnih zločina, zločine protiv čovječnosti i genocida. Međunarodni sud treba da konsultuje lokalne vlasti i civilno društvo u vezi sa aktivnostima vezanim za *outrach* i izgradnju kapaciteta kako bi se dala podrška preuzimanju u nacionalno vlasništvo i osposobljavanju lokalnih struktura. Međunarodni sud treba jedino da se angažuje na aktivnostima za koje se očekuje da daju održive rezultate. Po svaku cijenu treba izbjeći aktivnosti koje samo ispunjavaju formu.
- (iv) Dok Međunarodni sud smanjuje broj zaposlenih i privodi kraju svoj rad, on mora intenzivirati svoju saradnju sa agencijama Ujedinjenih nacija i onim organizacijama koje su spremne i imaju mogućnosti da pomognu u očuvanju nasljeđa Međunarodnog suda. Mada su ciljevi kao što su pomirenje i izgradnja kapaciteta povezani sa mandatom MKSJ, Međunarodni sud jeste i ostaje krivični sud. On treba da se koncentriše na polje svoje stručnosti i korištenje mogućnosti saradnje sa drugim činiocima koji su u najboljoj poziciji da mu pomognu.
- (v) Koncept nasljeđa mora ostati fleksibilan; on nije svojina pod ekskluzivnom kontrolom Međunarodnog suda. Spektar drugih činilaca će imati kritičnu ulogu u očuvanju i promovisanju nasljeđa Međunarodnog suda, a Međunarodnom sudu su dobrodošle inicijative za saradnju u tom smislu. Mada su se napori vezani za nasljeđe do sada uglavnom koncentrisali na uticaj u regionu bivše Jugoslavije, Međunarodni sud se sve više usredsređuje na svoje globalno nasljeđe, kao i na uključivanje osoblja Međunarodnog suda u svoje aktivnosti vezane za nasljeđe.

III. KORACI PREDUZETI NAKON KONFERENCIJE O NASLJEĐU

A. Konferencija o globalnom nasljeđu Međunarodnog suda planirana za 2011.

12. Podstaknut plodonosnim rezultatom konferencije "Procjena nasljeđa MKSJ", Međunarodni sud je počeo da istražuje mogućnosti sazivanja druge konferencije sljedeće godine o svom globalnom nasljeđu, koja će se koncentrisati se na pravne teme i uticaj sudske prakse Međunarodnog suda na razvoj međunarodnog krivičnog prava i pravde.

B. Inicijative vezane za Kosovo

13. Nakon preporuka nekoliko učesnika Konferencije da se pojača fokus na Kosovo, Kabinet predsjednika kontaktirao je potencijalne donatore sa dva prijedloga. Prvi u suštini odražava projekat prijevoda transkripata Međunarodnog suda na b/h/s koji počinje 1. maja 2010. godine;¹ suma od nešto više od milion eura se traži za pripremu transkripata na albanskom jeziku iz relevantnih predmeta MKSJ, što bi zajednicama na Kosovu obezbijedilo trajni, dostupni zapis o značajnim međunarodnim suđenjima koja se odnose na najteže zločine počinjene tokom sukoba 1999. godine.

14. Za drugi prijedlog traži se 35.000 eura za prevođenje i štampanje Priručnika o razvijenoj sudskoj praksi MKSJ² na albanski. Ta publikacija bi govornicima albanskog jezika dala prvi put mogućnost da sagledaju funkcionisanje MKSJ-a i pomogla bi demistifikaciji Međunarodnog suda i približila bi ga profesionalnim pravnicima, posebno na Kosovu.

C. Prijedlog saradnje podnijet UNDP-u

15. U skladu sa prethodno spomenutom strateškom odrednicom (iv), predsjednik Međunarodnog suda se obratio Programu Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) koji je trajno aktivno prisutan u bivšoj Jugoslaviji i posjeduje stručnu ekspertizu za podsticanje održivog razvoja. Predsjednik je administratoru UNDP-a predložio da MKSJ i UNDP uspostave partnerski odnos s

¹ Projekat transkripcije na b/h/s, koji je dio zajedničkog projekta izgradnje kapaciteta sa Uredom za demokratske institucije i ljudska prava OEBS-a (OSCE ODIHR), koji finansira Evropska unija, ima budžet u iznosu od oko 1,15 milion eura. Mada se presude i odluke Međunarodnog suda redovno prevode na jezike optuženih i žrtava, sudski transkripti su do sada jedino bili dostupni na engleskom i francuskom.

² Priručnik, koji ima oko 240 stranica sastavili su višu službenici MKSJ, a zajednički su ga objavili UNICRI i MKSJ u maju 2009. godine. To je prva publikacija koja detaljno opisuje radnu praksu Međunarodnog suda viđenu iznutra..

ciljem razvoja projekata i inicijativa koji bi obezbijedili trajni pozitivni uticaj rada Međunarodnog suda u regionu.

D. Inicijativa o regionalnoj savjetodavnoj grupi o informativnim centrima MKSJ

16. Predsjednik MKSJ obratio se relevantnim vlastima, kao i uredima UNDP-a u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Srbiji, na Kosovu,³ u Crnoj Gori i Makedoniji i zatražio od njih da predlože predstavnike za neformalnu konsultacionu grupu o formiranju informativnih centara MKSJ. Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija ovlastio je MKSJ da istraži mogućnost uspostavljanja takvih centara u regionu bivše Jugoslavije kako bi se omogućio efikasan pristup spisima Međunarodnog suda. Razgovori tokom Konferencije o nasljeđu, kao i prethodno provedena studija izvodljivosti, ukazuju to da postoji interesovanje za onu vrstu usluga koje bi mogli da pruže informativni centri, ali nema konsenzusa ili jasne vizije u vezi sa njihovim formatom. Svrha tog konsultativnog tijela bila bi da razvije održivi model koji bi bio u vlasništvu država nastalih raspadom SFRJ, kao i konzistentnost, u mjeri u kojoj je to moguće, u cijelom regionu.

E. Razvoj nove vrste prijedloga o nasljeđu

17. Kabinet predsjednika započeo je izradu nacrtu prijedloga za raspravu kako bi se razmotrile različite opcije koje bi uključivale iskustva i sjećanja službenika MKSJ u aktivnosti vezane za nasljeđe. Takvi projekti bi mogli, na primjer, da uključe bilježenje razgovora sa službenicima sa najdužim stažom kako bi se sačuvala njihova gledišta na razvoj Međunarodnog suda zasnovana na njihovom jedinstvenom položaju u okviru ove institucije od njenog začetka do danas. U planiranje tog procesa biće uključen Sindikat MKSJ-a.

18. Takođe se radi na razvoju prijedlog stalne izložbe MKSJ-a. Međunarodni sud će aktivno tražiti saradnju zainteresovanih muzeja i drugih relevantnih institucija radi razvoja i provođenja takvih projekata, kao i organizovanja prikupljanja odgovarajućih sredstava.

F. Vodenje aktivnosti građenja kapaciteta uz podršku nacionalnih sistema

19. U svojim naporima izgradnje kapaciteta, Međunarodni sud će značajnu pažnju posvetiti principu nacionalnog vlasništva, posebno u primjeni 18-mjesečnog projekta izgradnje kapaciteta, koji će biti započet 1. maja 2010. godine, zajedno sa Organizacijom za bezbjednost i saradnju u

³ Kao dio Ujedinjenih nacija, MKSJ je neutralan u vezi sa statusom Kosova.

Evropi i njegovim uredom za demokratske institucije i ljudska prava (OSCE, ODIHR). Međunarodni sud će težiti da projekat što je to više moguće uzme u obzir stvarne potrebe i pravnu kulturu domaćih sudskih sistema i da aktivnosti steknu nacionalni element kako bi se izbjegla rešenja nametnuta spolja. Sudije Međunarodnog suda će što je više moguće nastaviti da se angažuju u diskusijama na okruglim stolovima sa kolegama iz regiona. Takve zajedničke radne sjednice su naznačene kao jedna od najuspješnijih formi interakcije između MKSJ-a i nacionalnih jurisdikcija.

G. Intenziviranje učesća vijeća u "outreach" aktivnostima usmjerenih ka omladini

20. Kabinet predsjednika MKSJ i Informativna služba su zajednički razvili prijedlog koji predviđa povećano angažovanje viših pravnih savjetnika vijeća u "outreach" aktivnostima usmjerenih ka omladini u bivšoj Jugoslaviji. Svrha je da sa iskoristi najveća prednost Međunarodnog suda, njegova pravna stručnost u "outreach" djelatnostima širokih razmjera usmjerenim ka srednjim školama i univerzitetima u regionu.